

Roll No.

Total No. of Pages : 8

Total No. of Questions : 28

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड (12वीं) वार्षिक परीक्षा 2025-26

विषय कोड : 1204

संस्कृत साहित्यम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशः -

- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।
- सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि।

1. उचितं विकल्पं चित्वा उत्तरं लिखत -

6×1=6

(1) का प्रतिहारी -

(क) वासवदत्ता

(ख) घोषवती

(ग) विजया

(घ) अङ्गागरवती

(2) कालिदास स्वीये महाकाव्ये अलङ्कारं बहुत्र योजयति -

(क) उत्प्रेक्षा

(ख) यमकः

(ग) श्लेषः

(घ) उपमा

(3) घोषवती का ?

(क) वीणा

(ख) परिचारिका

(ग) प्रतिहारी

(घ) चेटी

(4) चिरप्रसुप्तः राजा कया प्रबोधितः ?

(क) पद्मावत्या

(ख) वासवदत्तया

(ग) उज्जयिन्या

(घ) वीणया

(5) किरातवेशधारी अस्ति -

(क) त्र्यम्बकः

(ख) युधिष्ठिरः

(ग) अर्जुनः

(घ) भीमः

(6) माघे गुणाः सन्ति -

(क) नव

(ख) सप्त

(ग) त्रयः

(घ) षड्

2.

प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः समुचितं विकल्पं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

6×1=6

(1) ततः प्रविशति अवन्तिकावेषधारी।

(पावती/चेटी/वासवदत्ता)

(2) न्यासस्य रक्षणम्।

(रमणीयम्/दुःखम्/सुखम्)

(3) एषा सा मगधराजपुत्री पद्मावती।

(वासवदत्ता/पद्मावती/रदनिका)

(4) प्रद्वेषो बहुमानो वा सकल्पाद् उपजायते।

(संकल्पाद्/अज्ञानात्/चिन्तया)

(5) रघुवंशमहाकाव्यस्य मल्लिनाथविरचिता टीकायाः नाम अस्ति -

(सञ्जीवनी/पञ्जिका/लोचनम्)

(6) अस्ति राजा नाम उज्जयिन्याः।

(उदयनः/प्रद्योतः/प्रसेनजितः)

3.

यथायोग्यं योजयत -

6×1=6

‘अ’

‘ब’

(अ) नैषधीयचरितम्

(1) दण्डी

(ब) हर्षचरितम्

(2) सूर्यः

(स) मरीचिमाली

(3) भारविः

(द) काव्यादर्शः

(4) वैयाकम्

(य) अर्थगौरवम्

(5) बाणभट्टः

(र) हैम्बम्

(6) श्रीहर्षः

4. शुद्ध वाक्यानां समक्षे 'आम्' अशुद्ध वाक्यानां समक्षे 'न' इति लिखत -

7×1=7

(1) मेघदूतम् सन्देशकाव्यम् अस्ति।

(2) रघुवंशे एकोनविंशतिः सर्गाः सन्ति।

(3) बलवद्विरोधिता दुरन्ता वर्णिता।

(4) दण्डिनः अर्थगौरवम् अस्ति।

(5) काञ्चीवरम् उत्तरदिग्विभागे स्थितमस्ति।

(6) चम्पूरामायणम् अलंकारशास्त्रीयः ग्रन्थः अस्ति।

(7) स्त्रीस्वभावः कातरः भवति।

5. एकवाक्येन उत्तरत -

7×1=7

(1) गर्भनाटकस्य परिकल्पना कस्मिन् अङ्के वर्तते ?

(2) शकुन्तलायै शापं कः दत्तवान् ?

(3) मेघदूतस्य नायक कः ?

(4) कालिदासेन कति महाकाव्यानि रचितानि ?

(5) पितरौ इत्यत्र कः समासः ?

(6) किरातार्जुनीये कति सर्गाः सन्ति ?

(7) स्वप्नवासवदत्तम् इति नाटकस्य रचयिता कः अस्ति ?

अतिलघूत्तरीय प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत -

6.	“वनेचरः” इत्यत्र कः समासः ?	2
7.	“कालदण्डः” शब्दस्य कोऽर्थः ?	2
8.	वेणीसंहारे मुख्यः रसः कः अस्ति ?	2
9.	कः वत्सरं द्वादशसु भागेषु विभनक्ति ?	2
10.	निबन्धे वाक्यरचना कीदृशी स्यात् ?	2
11.	चारुदत्तस्य सखा कः अस्ति ?	2
12.	जाणभट्टस्य कालः कदा मन्यते ?	2
13.	तपोवने विश्रब्धं के चरन्ति ?	2
14.	मालायां किम् औषधं गुम्फनीयम् ?	2
15.	हां इति करोत्वत्र भवान् इति कः कथयति ?	2

लघूत्तरीय प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत -

16. अर्थगौरवं नाम किम् ?

3

अथवा

दुर्लभं वचः कीदृशः भवति ?

17. रघुवंशस्य मङ्गलपद्यं लिखत।

3

अथवा

‘नान्दी’ इत्यस्य लक्षणं लिखत।

18. दशकुमारचरिते कस्य कुमारस्य कथा कस्मिन् उच्छ्वासे ग्रथिता ?

3

अथवा

‘क्षमा हि मूलं सर्वतपसाम्’ इत्यस्य आशयं लिखत।

19. “चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्ति” अभिप्रायं लिखत।

3

अथवा

दुःखं न्यासस्य रक्षणम् इत्यस्य तात्पर्यं लिखत।

20. चम्पूकाव्यस्वरूपं लिखत।

3

अथवा

भोजस्य कृतयः कति सन्ति ? नामानि लिखत।

21. मेघदूतस्य प्रथमं पद्यं लिखत।

3

अथवा

भगवान् मरीचिमाली किं-किं करोति ?

दीर्घोत्तरीय प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत -

4×5=20

22. निबन्धस्य शक्यान् भेदान् विवृणुत।

4

अथवा

निबन्ध शब्दस्य कोऽर्थः ? तस्य स्वरूपं लिखत।

23. अङ्गारन्यायः इत्यस्य संक्षेपतः परिचयं कारयत।

4

अथवा

अतिपरिचयन्यायः किं सूचयति ?

24. नाटकस्य लक्षणं किम् ?

4

अथवा

अभिज्ञानशाकुन्तलस्य मंगलपद्यं लिखत।

25. याच्त्रा मोघा वरमधिगुणे नाधम लब्धकामा इति सूक्तिविवेचनं कुरुत।

4

अथवा

‘तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते’ इत्यस्य आशयं लिखत।

26. “अकुशलदर्शना अपि स्वप्नाः प्रशंसया कुशलपरिणामा भवन्ति” इत्यस्य अभिप्रायं लिखत। 4

अथवा

महाकवेः भवभूतेः कृतयः वैशिष्ट्यं च लिखत।

27. स्वप्नवासवदत्तस्य द्वितीयाङ्कस्य सारांशो लिखत। 5

अथवा

भारतीयसंस्कृतेः स्वरूपम् इत्यस्मिन् विषये निबन्धं लिखत।

28. कस्याप्येकस्य महाकवेः जीवनपरिचयं लिखत : 5

(1) महाकविः भारविः

अथवा

(2) महाकविः भासः